

Semblants, però **diferents**

Aquest dimecres, 11 de juliol, comença el debat d'investidura al Parlament basc.

Juan José Ibarretxe serà investit, per segona vegada, president del Govern basc.

Aprofitant aquesta data, EL TEMPS ofereix una anàlisi comparativa de la situació i la història dels corrents hegemònics del nacionalisme al País Basc i Catalunya, encapçalats avui pel PNB i la coalició CiU, i una sèrie d'articles que donen algunes claus per entendre uns nacionalismes tan propers i tan llunyans alhora.



an governat ininterrompudament, a Catalunya i al País Basc, des de les primeres eleccions autonòmiques. Es defineixen com a partits nacionalistes i en representen el corrent majoritari d'aquesta ideologia als seus territoris respectius. Uns i altres han negociat i pactat amb els governs espanyols del PSOE i del PP. El Partit Nacionalista Basc (PNB) i Convergència i Unió (CiU) tenen molts punts en comú, però malgrat totes aquestes similituds aparents, el seus posicionaments reflecteixen molt sovint unes grans diferències ideològiques i estratègiques.

L'exemple més recent d'aquesta distància, entre les dues formacions, són les darreres intervencions al Congrés de Diputats de Madrid, en l'anomenat debat de l'"Estado de la nación". Els portaveus parlamentaris a Madrid de CiU, Xavier Trias, i del PNB, Inaki Anasagasti, reflectien dos posicionaments clarament diferents, determinats per les estratègies polítiques seguides per aquestes formacions.

Xavier Trias ofería la mà al Govern espanyol, malgrat les dificultats que la majoria absoluta popular ha posat en moltes de les iniciatives del Govern català. Inaki Anasagasti ofería un discurs molt crític amb el Govern espanyol i el seu president, José María Aznar, per negar-se sistemàticament al diàleg i no acceptar els resultats de les eleccions basques del 13 de maig passat.

Avui és notòria la gran diferència estratègica de les dues formacions, especialment, pel que fa a la relació amb el govern de Madrid. Unes diferències que s'accentuen especialment en un moment com ara, en què els contextos polítics de Catalunya i el País Basc són molt diferents.

A Catalunya, CiU governa en minoria i gràcies als pactes amb el PP de Catalunya. Aquests acords han generat malestar en les bases de la formació nacionalista, però garanteixen, a parer de l'actual cúpula de CiU, una governabilitat còmoda i faciliten els ponts de relació amb la majoria absoluta popular al Govern espanyol. Segons aquesta mateixa estratègia, l'acostament al PP ha de millorar les possibilitats de



Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya i líder de CiU. Xabier Arzalluz, president de l'Euskadi Buru Batzar (l'òrgan directiu del PNB). Han estat els dos líders principals de les forces nacionalistes majoritàries de Catalunya i Euskadi de les darreres dècades.

negociar un sistema de finançament que no ofegui sistemàticament el tresor de l'administració catalana. Aquesta falta d'autonomia financera ha fet que la coalició nacionalista hagi perdut la capacitat negociadora que, en altres ocasions, havia pogut tenir davant governs espanyols, sostinguts en majories simples, que necessitaven el suport dels diputats de la coalició a Madrid. El sistema de finançament, doncs, condiciona l'activitat política d'aquesta formació que, en el procés de negociació de l'Estatut d'Autonomia, va descartar la reivindicació d'un sistema de finançament propi, basat en el concert econòmic.

Pel que fa al PNB, en canvi, la situació és radicalment diferent. Tot i haver pactat en l'inici de la legislatura espanyola passada amb el PP, l'enfrontament entre el partit basc i l'espanyol és avui absolut. El PNB té avui, a més a més, el reforç de les passades eleccions basques. La derrota del bloc nacionalista espanyol, integrat pel PP i el PSOE, ha fet recuperar forces als nacionalistes bascos, que ara poden afrontar amb més calma el relleu del seu líder carismàtic, Xabier Arzalluz. Una situació inversa a la que es dona amb la coalició catalana CiU. El frec a frec amb el candidat a la Generalitat del PSC, Pasqual Maragall, juntament amb la complicada política de pactes amb el PP, dificulten molt el relleu de Jordi Pujol al capdavant de CiU.

Però a banda de la situació contextual, el PNB ha tingut sempre l'avantatge que el Govern basc no està ofegat econòmicament com el català, gràcies al concert econòmic. El sistema de finançament basc suposa, a la pràctica, l'autonomia

financera, per tant, es converteix automàticament amb una eina política que permet un grau molt superior d'autogovern.

Sigui com sigui, històricament les relacions d'una i altra formació amb Madrid sempre han estat diferents. El PNB ha deixat clara la seva aposta per l'autogovern i ha concebut la seva planificació política des del País Basc i cap al País Basc. Fins i tot, molts dels dirigents de la formació basca s'han mostrat obertament independentistes. Per contra, CiU sempre ha modulats molt més el seu llenguatge i, tot i que alguns dels seus sectors s'han mostrat obertament sobiranistes, la seva cúpula sempre ha defensat que l'enfortiment de l'autogovern català és possible dins d'una Espanya plural.

Dit breument, CiU aposta per aconseguir un encaix adequat de Catalunya a Espanya, mentre que el PNB defensa obertament l'autodeterminació del poble basc.

Les relacions entre CDC i el PNB. Les relacions entre el Partit Nacionalista Basc i Convergència Democràtica de Catalunya (CDC) —el partit majoritari dins la coalició Convergència i Unió— han tingut històricament etapes de diferent intensitat. Els inicis de CDC van estar marcats per les excel·lents relacions entre totes dues formacions. Fins i tot, en el V Congrés es va intentar plantejar un canvi de nom i rebatejar Convergència com a Partit Nacionalista de Catalunya. Com a anècdota es pot recordar que, en aquest congrés, hi va participar Xabier Arzalluz, que duia sobre el seu jersei un adhesiu amb la sigla PNC (Partit Nacionalista de Catalunya).



El president espanyol, José M. Aznar, amb el basc, Juan José Ibarretxe, a l'inici de l'anterior legislatura basca.

Alguns sectors nacionalistes, tant de Convergència com del PNB, apunten l'arribada de Miquel Roca al capdavant de la direcció de CDC com el punt d'inflexió entre les relacions dels dos partits. Caldria remenar en els secrets de la transició espanyola per conèixer veritablement què va passar entre les cúpules de les dues formacions. El fet és que les bones relacions que havien tingut els seus dos màxims dirigents, Jordi Pujol, líder de CDC i de la coalició CiU, i Xabier Arzalluz, president del PNB, es van refredar molt amb l'ascens de Miquel Roca, especialment en convertir-se en el líder del grup català a Madrid.

L'exemple d'aquest distanciament entre el PNB i CDC –i per extensió CiU–, és que amb l'ascens de Roca, Miquel Sallarès, fundador i llavors encara militant de CDC, i Ferran Camp, tots dos responsables de les relacions amb el PNB, van ser apartats d'aquesta tasca.

Evidentment, durant anys, la imatge que s'ha projectat des de tots dos partits ha estat de gran relació. A cap de les dues formacions mai no els ha convingut posar en evidència les seves discrepàncies, ja que això podia debilitar la seva capacitat negociadora amb Madrid.

Però amb la pujada de Pere Esteve a la secretaria general de CDC, les relacions es van començar a recuperar. La Declaració de Barcelona (DdB), el juliol de 1998, és un exemple d'aquesta tendència. Aquest retrobament coincidir amb la desaparició de l'escena pública de Miquel Roca, l'entorn del qual mai no s'havia sentit pròxim al PNB, alhora que havia generat desconfiança entre els nacionalistes bascos.

Pere Esteve començà a reduir aquestes desconfiances mútues. Val a dir que, en aquest punt, tot i que la feina més pública la va assumir Esteve, dins de Con-

vergència va ser clau el treball de relació amb el PNB desenvolupat, en el marc de la DdB, per Josep Camps, actual director general d'avaluació i estudis del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya (en substitució del desaparegut Ramon Juncosa).

El pes del partit. El País Basc i Catalunya, per la seva composició social, la seva realitat cultural i política, han seguit maneres de reivindicació i de lluita molt diferents, però especialment, també, pel que fa a aquestes dues formacions i a la seva naturalesa. El PNB té al seu darrere 106 anys d'història. Això suposa una tradició de partit molt forta i arrelada, amb una gran estructura. A més, la seva filosofia és reflex d'aquest pes. D'aquesta manera, en el PNB, el fet essencial, definitori, és el partit, no els càrrecs institucionals.

A Catalunya, en comptes d'això, l'estratègia de CDC, lligada òbviament a la d'UDC, no ha estat basada en el pes d'un partit històric, sinó amb el lideratge indiscutible d'una persona, Jordi Pujol, que ha estat també el líder del govern. Pujol, doncs, ha ocupat tot el ventall polític: Govern, partit i coalició, alhora. Un model ben diferent al del PNB. En aquest cas, per exemple els lehendakaris, consellers o altres càrrecs institucionals, poden ocupar perfectament una tercera o quarta fila en la sala de l'Euskadi Buru Batzar (l'òrgan de direcció del PNB). És a dir, els càrrecs institucionals són un membre més de l'òrgan directiu del partit. A Catalunya, els càrrecs institucionals acostumen a tenir un paper predominant dins l'organigrama dels partits.

Aquesta concepció diferenciada d'organització del partit –per sobre de circumstàncies institucionals– és un dels elements que explica, en part, les diferències entre els dos grans partits del nacionalisme basc i català. Amb aquesta concepció s'evita una concentració de poder en una sola persona i permet mantenir el partit, com a definidor i garantia dels principis ideològics, diferenciat del govern, que com a institució política té a les mans la gestió pública del dia a dia.

Per tant, és més fàcil visualitzar una negociació entre Govern basc i Govern espanyol, diferenciada dels principis ideològics del partit, que no pas en el cas català, per exemple, on partit i govern són liderats per la mateixa persona.

La diferenciació entre aquests dos nivells, doncs, ha permès, en el cas dels nacionalistes bascos, mantenir una línia ideològica que no es veu afectada pel pragmatisme i les concessions de les negociacions polítiques, pròpies d'un partit de govern.

Enric Rimbau